

Цетиње, 22. октобра

Поступак аустроугарских полицијских власти у Загребу према бригадиру г. Јанку Вукотићу толико је био неоправдан, ружан и недостојан, да се није излишно на њему још једном зауставити. Тешко је наћи израз, којим би се могао у правој боји представити. Тешко је изабрати облик, у који би се могли слити осјећаји огорчења због увреде, која је тијем поступком посредно нанесена цијелој Црној Гори. Сад су већ познате и појединости тога дјела, које је у оноликој мјери за аустро-угарску монархију срамота, у коликој је за нас увреда. Како ће та држава пред образованим свијетом на своме образу носити љагу те срамоте, нас се не тиче; али, како ће задовољити увријеђена осјећања сусједне јој Црне Горе, о томе ћемо водити озбиљнога рачуна, пошто се ми не можемо задовољити само с оним и онаквим извињењем барона Ерентала. Не можемо зато, јер је увреда била много већа, дубља и тенденциознија од сатисфакције, која није била ништа друго по празна и довољно неизвршена формалност.

Прије поласка у Биоград г. бригадир Јанко снабдио се нашим пасошем и пропусницом од овдашњег аустро-угарског посланства, која се сматра као јемство за мирно путовање кроз монархију. Уочи његовога поласка јављено је страним телеграфским агенцијама, да путује у Биоград. Кад је сишао у Котор, полицијске власти биле су га добро узеле на око. Немогуће је претпоставити, да свуда, куда ће проћи, није полиција авизирана о његовоме путу. У Фијуми је сишао са брзога пароброда и тамо преноћио. Полиција је и то морала знати, те, ако је што био сумњив, имала је у Фијуми доста времена да га контролише. Из Фијуме се кренуо на брзозе возу пут Загреб. У купе ушло је и једно сумњиво лице, које га је од Фијуме до Загреб непрестано пратило. У Загребу воз стоји неких тридесет минута. Дође шеф полиције са неколико детектива и жандарма. Опколили су га и тражили од њега, да сађе са вагона. Кад им је казао, да је он црногорски генерал и да путује у Биоград, цинички су му одговорили, да њега управо и траже. Ништа му није помогло што се позивао на међународне обичаје и показивао им уредне своје путничке исправе. Њега, његовога момка и ствари упутише у полицију на жељезничкој станици. Ту су шеф полиције и полицајци били тако неучтив и брутални према њему, да се то не може ни описати. Нијесу се задовољили тијем, што им је, на њихов захтјев, г. бригадир сам дао све што је имао код себе, него су били покушали да и физички

атакирају на њега и да га сами претражују. Изненађен таквим нечувеним поступком, г. бригадир је одмах уложио протест и пошто је препирка дуже трајала и воз за Биоград већ се кренуо, пођоше сви заједно у саму варош ради даљег поступка. Као каквога зликовца, полицајци су опколили г. бригадира, сјели с њиме у кола и одвезли се заједно са његовим момком до полиције. Ту је г. бригадиру саопштено, да се у интересу државном до даље наредбе из полиције не може кренути. Кад је питао, је ли то затвор, околишли су и нијесу хтјели на питање да даду одговор. И у полицији чиновници су према њему били до крајности дрски и неучтиви. Ко зна, колико би то трајало, да се телеграфски није јавио Еренталу, рекавши у жалби, између осталог, да се г. барон Кун, аустријски посланик, слободно креће по Цетињу и у времену општега огорчења у Црној Гори према Аустро-Угарској, и да у Црној Гори чувају и свакога аустријског поданика, а њега, изасланика црногорске владе, да су полицијске власти Аустро-Угарске у Загребу ухапсиле! Од Ерентала је дошао послјеручкега времена одговор загребачкој полицији, али не и жалиоцу г. бригадиру Јанку, што се са правом могло очекивати, јер је био ред, да Ерентал даде сатисфакцију и г. бригадиру. Кад је одговор стигао, шеф полиције саопштио је г. бригадиру, да је пуштен по Еренталовој наредби, и ако га је полиција била притворила по тражењу војне власти, која је дознала, да г. бригадир одржава везе са многим аустро-угарским поданицима у монархији у погледу војних питања! Дакле, Еренталова је ријеч довољна да се испод истраге пусти такав кривац? Или је та кривица била измишљена, и онда је Еренталова ријеч била излишна; или је истинита, и онда Аустро-Угарска није законита држава, кад се на ријеч једнога министра могу прекидати започете истраге. Али, поред свега је најјасније, да је све то било нарочито удешено. Да је тако, види се из тога, што је полиција на жељезничкој станици бригадиру г. Јанку саопштила, да **управо њега тражи**, и да га у интересу државном задржава од пута, а доцније, пошто је стигао од Ерентала одговор, изговорила се, да га пушта из притвора, **захваљујући једино Еренталу, што није продужена истрага, и ако против њега постоји тужба аустро-угарских војних власти!**

И што је најљепше, кад је г. бригадир запитан, камо та тужба, камо осумњичени аустро-угарски поданици, који су с њиме тобоже имали везу у војним стварима, пријешло се ћутке преко одговора на

то питање, па се поновило, да се пушта у слободу по Еренталовој наредби. Дакле, очигледно је, да је то нарочито удешено, и како је та ствар веома крупна и по пошљелицама судбоносна, свако може претпоставити, да то није била „пометња“ и да то није учинила на свој ризик загребачка полиција, већ је шљедовала наредби било из Пеште или Беча.

Случај у Земуну са момком г. бригадира Јанка не треба ни помињати. Он допуњује поступак у Загребу и даје нови доказ, да је то са намјером било удешено.

Па зар послјеручкега изложенога Црна Гора може да се задовољи празним извињењем, које је, преко г. барона Куна, барон Ерентал учинио пред нашим Господаром и књажевском владом? То је извињење и сувише мала сатисфакција за повреду достојанства Црне Горе и за њено досадашње коректно сусједско држање према аустро-угарској монархији. Увреду су хотимично и са планом, унапријед смишљеним, учиниле аустро-угарске власти, и за то ми од наше владе тражимо, да сада, пошто јој је у појединостима познат брутални поступак аустроугарских власти према њеном изасланику, још једном оцијени, да ли се Црна Гора може и смије задовољити само с оном сатисфакцијом, коју је дао барон Ерентал. Какву ће пак сатисфакцију за себе лично тражити г. бригадир Јанко Вукотић, *који до сада с аустријске стране није добио никакву сатисфакцију*, то ће он најбоље знати.

„Балканска Царица“ на биоградској позорници

У суботу у вече у Народноме Позоришту у Биограду први пут је представљана „Балканска Царица“, драмски спјев Његовога Краља. Височанства Књаза Господара. Народно Позориште било је дупке пуно најодабраније биоградске публике оба пола, која је заузела сва мјеста у партеру, мезанину, ложама и на галеријама. Нарочито је упало у очи у великом броју присуство омладине и биоградских дама. Све, што је у српској пријестоници најодличније по положају у друштву, похитало је тога вечера у Народно Позориште, да гледа представљање „Балканске Царице“. Уметничко особље позоришно ванредно је лијепо представљало. Видјело се, да представљају с осјећајима и да се труде да у стихове и радњу драме удану и своју душу. Посјетиоцима се драма необично допала. Код појединих важнијих момената на позорници, публика је устајала са сједишта и бурно клицала Пјеснику и Црној Гори. Даме су из ложа обасипале „Даницу“ и „Станка“ цвијећем. Цијело вече, за вријеме трајања представе, зграда Народног Позоришта била је призор необичних манифестација. Народ је био особито раздраган. Чим би се зачуло из Позоришта клицање, исто би прихватила и публика испред зграде позоришне, која није могла да нађе унутра довољно мјеста.

Још за вријеме трајања представе г. Андри Николић, министар просвјете, послао је из своје ложе Његовоме Краљу. Височанству Књазу Господару на Цетиње депешу ове садржине:

„Узимајући слободу најодличније саопштити Вашем Краљу. Височанству, да се сад

представља Ваша „Балканска Царица“ у Народноме Позоришту и да Биоград раздрагано кличе и одаје хвалу Вашој појезији јунаштва и патриотизма као што је и пре неки дан у дочеку нашега изасланика са бурним одушевљењем поздрављивао Ваш патриотски чин.

Живео Кнез Никола, јунак и песник!

Министар просвјете
АНД. НИКОЛИЋ.

Његово Краљ. Височанство Књаза Господар благоволило је одмах на тај лијепи поздрав краљевско-српскога министра просвјете овако телеграфски одговорити:

Господину

Андри Николићу

министру просвјете

Биоград

Веома сам вам захваљан на саопштењу за Мене радосне вијести, да је јуче у Народноме Позоришту пред родољубивим биоградским грађанством представљана Моја „Балканска Царица“. Подеснији се тренутак за то није могао изабрати од данашњега, кад се душе народа Црне Горе и Србије сливају у силно огорчење према српскоме непријатељу и у бурно одушевљење за борбу на живот или смрт. Зато сам радосан, што се дала прилика, да се представљањем „Балканске Царице“ у храму српске Талије и Мојој скромној појезији јунаштва и патриотизма пружи могућност, да и она допринесе свој доп, да би се подржало у сталности садашње праведно огорчење српскога народа и још више подстакло његово одушевљење за свету српску ствар.

Кад сам писао „Балканску Царицу“, у духу сам тужно проживљавао оно тешко вријеме за наш српски народ, али надом сам био прожет на бољу будућност. Данас, проживљујући у реалности не мање тешке дане, опет Ме нада кријепи, и ако: „патње, муке нам предстоје — усамљене борба чека — нема смрти без суђења — ни слободе без лелека.“

Вазда вјерујем у побједу српске мисли и у моћ Срба, а то Ми јамче љубав и братска наша слога, којој сте Ми од Краља до села дали доказ, необично срдачно примивши Мога изасланика бригадира Јанка Вукотића, на чему смо вам захваљни Ја и Моји Црногорци.

НИКОЛА

Управа Краљ. Српс. Народног Позоришта такође је поднела Њ. Кр. В. Књаза Господара, пославши на Цетиње овакву депешу:

„Синоћ је са сјајним усиехом, а уз најодушевљење манифестације Вашем Краљу. Височанству приказана у Народноме Позоришту „Балканска Царица“. Част нам је водити Вам своја најоданија честитања

Управа

Народног Позоришта“

Њ. Краљ. В. Књаза Господар благоволило је Управи Позоришта овако одговорити:

„Управа Народног Позоришта

Биоград

Поносим се, што је Моја „Балканска Царица“ управо у овим данима први пут приказана на позорници Краљевског Српског Позоришта. Захваљујем вам на поднесеним Ми честитањима, молећи вас, да заједно с уметничким особљем Позоришта примите Моју искрену захвалност за уложени труд.

НИКОЛА

Код Црногорскога Књаза Николе

Под тијем натписом написао је њемачки публициста и књижевник *Павле Линденберг* у берлинском илустрованоме часопису „Недјеља“ (Der Sonntag) веома топао чланак о Црној Гори и нашем Господару.

У чланку се испочетка најприје помиње најновији критични положај на Балкану, па се затијем овако продужава: „Одлучна улога додијељена је у томе заплету и Цр-

пој Гори. Малена, али охо! — каже се за њу у Берлину. То је књажевина, која има само 250.000 становника, а ипак лако може да избаци на бојно поље 50.000 војника, у који број улази старо и младо, и не зна се, који су снажнији и храбрији, да ли стари, или млади. Прекрасан је тај војнички материјал. То су вам високе, снажне појаве, очврсле у вјетру и непогоди, одрасле у борби са природом, навикле на оружје, рођене за ратовање, жељне боја и ратне славе, чим их у исти позове њихов Књаз Никола, чију слику налазите свуда на црногорскоме земљишту, у сиротињској колиби и богаташкоме дому. Његову славу, стечену у многобројним крвавим биткама, оцјевале су и разнијеле народне пјесме и приповијетке, јер он је увијек био испред својих Црногораца кад је требало полетјети у борбу са полумјесеком доле у крљу натољене долине Зете, гдје су синови Црне Горе у јуначкоме хрвању одбијали нападе Турака. Тај храбри народ приправан је у свако доба да са својих бреговитих склоништа похита у одлучну борбу. Сав је наоружан, јер и у свакој кући ниси нова репетирка из Русије. Још од дјетињства вјежбају се у оружју и синови тога народа још од колијевке нијесу чули за ријеч страх. Чим поодрасту као младићи, постају војници, истина само четири мјесеца редовно служе, али им је то кратко вријеме довољно, да науче што им је најпотребније, пошто није нужно учити их војничкоме духу, још мање схватању дужности, да бране отаџбину и да се боре за њену част, кад их позове њихов Господар.

Књаз Господар! Он је свагда средиште целокупнога интересовања становништва земље. Сви гледају само у њега; сви знају, да оно, што он ради, иде у корист само земље, и да за све, што је за вријеме своје дуге владе са пожртвовањем урадио, нарочито за излаз на море, имају само њему да буду захвални. То признају сви Црногорци, и признање не исказују са много ријечи, јер им то није својствено, већ љубављу и радом, вјерношћу и дубоким поштовањем и непоколебљивим повјерењем у свога Књаза и Господара.

Народ и Књаз, и Књаз и Народ неразлучна су целина. Тај стари патријархални однос видио сам оживотворен у једноме приказу, кад сам се са једнога излета у мају ове године вратио пред вече са Скадарскога језера на Цетиње. Пред двором на узвишеној тераси, до које се узлази по степеницама, стајао је Књаз обучен у народно одијело. Доље пред степеницама стајао је више Црногораца из разних крајева земље. Сви су један за другим, са дубоким поштовањем, пећали се уз степенице и прилазили Књажевој десници. И он је свакојега љубазно и достојанствено примао, дајући свакојему савјет, и распитујући се о његовим потребама, па би га послје тако исто љубазно отпустио.

Сјутра дан прије подне у истоме томе двору стојао сам и ја пред Књазом Николом, у удобном уређеном салону, који није раскошан, али је елегантан и украшен великим сликама чланова књажевске родбине. Срдачном добродошлицом Књаз ме је поздравио и понудио ми да сједнем, па је по томе почео жив разговор на францускоме језику. Сад изближе могао сам још више да видим, могао сам да уочим, колико је одлучности и умјерености у његовоме држању и колико личи на Бизмаркову Књажева појава са смионим цртама главе, са крупним, тамним и мудрим о-

чима. У цијелој његовој кре-тању има љубазности, али од првога тренутка улива вам поштовање према себи. Поглед му је оштар с изразом разборитости и испитивачки, лице озарава мирноћа разума, начин му је говора добро смишљен, изговор звонак пријатнога тона, који нам казује, да је тај храбри војник и мудри дипломата у исто вријеме веома даровити драмски и лирски пјесник.

Књаз ми је по томе причао о својем путовању у прољеће ове године, и о томе, како му се допао Берлин, у коме се инкогнито задржао. Он познаје Берлин од раније и диви се његовом напретку. По томе је говорио о цару Вилхелму топло и срдачно са пуно признања његовој способности, напоменуши да га познаје још од малена са симпатијом пратећи његово напредовање и са радошћу помињући, да је цар често био према њему љубазан и да му је у Берлину приредно био топао дочек. Запитавши ме за моје утиске са Цетиња и из Црне Горе, одговорио сам му, да ми се необично допао синоћни народски и једноставни пријем пред двором, што је на мене учинило најдубљи утисак. „Да — примјети Књаз — ми се још држимо старих добрих обичаја. Књаз и народ су једно, у узајамној љубави и повјерењу, и то је најтврђи ослонац у добрим и рђавим данима“.

Одиста ријечи пуне значаја, и за пријатеље, и за непријатеље Црне Горе“.

Тијем писац завршава свој чланак. У истоме броју, у коме је изишао тај чланак, донесена је и једна слика, која представља повратак Господарев прољетом из Русије.

Право

Кад су о својем праву говорили италијанске бригаде у Апенинима, немачки Raubritter-и у Вогезима и разне Алије и Аганије у негдашњој Турској, онда се то у тадашњем времену могло и слушати, али кад о томе прину говори једна Аустро-Угарска, и то у двадесетој вијеку, у коме са правним појмовима стоји мало дружије, онда је то једна вампирска појава ријетке прсте.

Повампирила су се правна схватања средњег вијека, кад је господарило право песнице. Из гроба их је подигла Аустро-Угарска Монархија. Свечано, као да озарава свијет новим сунцем слободе, прокламовала је она право јачега над слабијим и право заробљивања туђих народа и покрајина.

Те правне теорије давно су се оджиле. Оне постоје само као музејских музеја, али се модерни правници у примјени права данас нигде њима не служе, нити их по училиштима предају.

За њих се хвата данас само Аустро-Угарска. И хвата се као дављеник за сламку. Немајући у модерном праву никакве основне за оправдање свога постојања у погледу проглашене анексије над српским земљама, над Босном и Херцеговином, она силази у катакомбе прошлости и диже у своју одбрану трошне костуре давно изумрлих правних теорија.

Отела је на прост бесправан начин од Султана његове покрајине, а од Србије и Црне Горе српски народ тих покрајина, и то сад зове својим правом.

Примила је Босну и Херцеговину да их умири и доведе у ред, а то није значило право на анексију. Кад би окупација, и то с једним ограниченим циљем, значила анексију, онда би се то одмах и рекло, а не би се ударило лабудазним путем од тридесет дугих година. Интерпрет Берлинског Уговора није Аустро-Угарска, него сигнатуре силе укупно, а оне, градећи уговор, нијесу под окупацијом разумјеле анексију.

И не би се потписивала погодба од стране Андрашија, Каролија и Хајмерла, у којој се свечано „у име Његовога Царског и Краљевског айостолског Величанства“, изјављује да суверена права Његовог Царског Величанства Султана над провинцијама Босном и Херцеговином неће ни у колико бити повријеђена окупацијом тих земаља, и да је окупација привремена.

Обавеза, коју је овом погодбом примила Аустро-Угарска на себе, довољно је јасна и да би се макар и за тренут-

ока смјело говорити о праву на анексију. Нема у модерном праву ни једне теорије, која би из ових обавеза и из Берл. Уговора могла извести право на отимачину. Шта више, цијепањем поменутога уговора и сепаратног споразума Аустро-Угарска се лишила права и на окупацију, јер то право имала је само на основу тога уговора. Он више не постоји, шљедствено престало је право на окупацију. У даљем шљедству Босна и Херцеговина су земље које сад по праву својине може захватити само Турска, а по праву народности само Србија и Црна Гора, а да тијем не повриједе макар и једном сламком интегритет Аустро-Угарске. Шта више, ове двије српске државе, ако би за то своје право ступиле у акцију, имале би огласити рат само Турској, не Аустро-Угарској — Турској само у колико се тиче Султановог суверенитета, не дирајући у даљи његов посјед.

Аустро-Угарска би се имала у томе случају сасвим игнорисати; оглашавати јој рат значило би признати извјесно њено право на те земље.

Тако стоји ствар. О праву аустро-угарске монархије не може овдје бити ни помена.

Па опет — браниоцима анексије у Бечу и Пешти пуна су уста о њиховоме праву. Нијемци у Бечу, Мађари у Пешти говоре непрестано и само о неком својем праву над Босном и Херцеговином. Теорије, које овдје развијају, штрче голим дугим ушима, да би се сгранац у сумрачку могао преварити да помисли, е да су то заставе какве велике свечаности.

Цијепање Берлинског Уговора зову својим правом. Из окупације изводе право на анексију поред потписане обавезе „у име Његовог Царског и Краљевског айостолског Величанства“, којом се зајемчава привремени карактер окупације и суверено право Султаново. На основу тако конституисаног права одричу сигнатурним силама право да интерпретишу свој рођени уговор, Берлински Трактат, и траже да ове просто признају насилно гажена права и да се тако без ријечи и протеста покорио потчине вољи отмицаревој, поставиши му саучесником.

Па се и ту не заустављају. Они се чак истичу и као судије другом и хоће да они изричу неку правду. Хоће да разбојнички правду дијеле у Европи. Они поричу право народа у Босни и Херцеговини, поричу право Србије и Црне Горе, чији су народ као напуштено робље захватили, а говоре само о праву својом.

Чини вам се да слушате бандита, гдје ондашњим топором о својем праву да плачка и о немању права да плачкани протестују и бране своје добро.

Ерентас говори да Србија и Црна Гора немају никаква права, па ни на протест, а не осврће се да за њим стоји само отимачка сила, а никакво право. Исто тако мило му је говорити, да Србија и Црна Гора немају право чак ни на напад, а онамо за њим стоји само право песнице и ништа друго.

Босна и Херцеговина везане су по праву својине, по праву које истиче из Берлинског Уговора и из засебне конвенције закључене с Турском, само за Турску, а по праву народности једино за Србију и Црну Гору. Апсолутно никаква права нема Аустро-Угарска. Она силом своје песнице изокреће то и вели, њено је право пуно, турско је прошло, а Србија и Црна Гора немају никаква права. То су теорије средњег вијека, по којима су се у правилима средњевјековних Raubritter-а, а које данас не приједо. На основу тих теорија хоће и данас да робе слојевите земље и народе. Питање Босне и Херцеговине није питање само српско, него и словенско, и и европско, изумрлих Аустро-Угарску. Не може се допустити да Словенство и даље умножава робље германско, нити да германизам продире на Балкан на уштрб свих осталих сила. Не може се допустити ни да се правда дијели народима правдом средњевјековном. Она мора бити савремена, а у колико јој сада не да да се узакони, у толико сада треба силном сузити.

То је право.

Гласови поводом анексије

Резолуција Срба у Чикагу

Срби у Чикагу држали су 12. октобра збор на коме су донјели ову резолуцију: Поводом бесправног и незаконитог присвајања (анексирања) Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске, сазван је збор Срба у Америчким Сједињеним Државама у мјесту Чикагу, на ком је донјета ова резолуција:

1. Сви ми сакупљени, како у име наше, тако и у име остале наше браће из Чикага и околине, протестујемо противу присвајања Босне и Херцеговине, јер се противи свим законима правде, па и самом Берлинском Уговору, од године

1878. јер је Аустрија за своје тридесетогодишње управе нанјела толике неправде босанско-херцеговачком народу, да није ни најмање одговорила својој повјереној дужности; чак се и с правом може рећи, да је она тамошњи народ систематски упропаштавала са сваког гледишта и тиме доказала, да није ни за управљање а камо ли за владање Босном и Херцеговином.

2. Одобравамо и придружујемо се захтевима браће нам у слободној Краљевини Србији и Књажевини Црној Гори, да се, ако је потребно, и оружјем протестирају противу неправедног присвајања Босне и Херцеговине.

3. Ми, Срби налазећи се у Америчким Сједињеним Државама, с великим интересовањем будним оком пратимо развој свих заплета на Балкану и стојимо свагда спремни одговорити својој српској родољубивој нам дужности.

4. Главна је циљ овог збора та, да се договоримо, организирамо и изаберемо одбор, за сваку евентуалност која је на видiku заплета слободне Краљевине Србије и Књажевини Црне Горе, са Аустро-Угарском. Заиште ли потреба и нашу братску помоћ, да будемо спремни свему.

5. Одбору ће бити дужност да се побрине за све, што се односи на ту сврху, т. ј. да поради око скупљања српских и словенских добровољаца као и око сабирања прилога за Црвени Крст и ратњенике.

6. Да се упути меморандум на европске велесиле као и америчку владу и да се замоле велесиле, да узму питање Босне и Херцеговине пред дипломатски свијет и да га ријешу на праведном основу — односно, на задовољство а не противу воље босанско-херцеговачког народа.

7. Да се што прије сазове свесловенски збор у Чикагу и да узму у том учешћа и остала браћа Словени, да рекну и они своју братску ријеч.

8. Ова резолуција да се пошаље на све српске и словенске новине, како овдје тако и у старом крају, као на америчке у Чикагу, те да се умоле, оглашавати је, да тиме дамо прилике јавности, да виде, да и ми из ове даљине осјећамо братску и патриотску нам дужност и да смо свагда готови у одбрану српске части, српских права и наше домовине.

И Румуни се крећу

Акција српског народа противу анексије покренула је и Румуне. Професор универзитета у Букурешту, К. Ксенопол, држао је предавање, којим је захтевао, да и Румуна пођу стопом Срба и да теже за остварење својих националних аспирација.

Бојкот аустројске роби

Бојкот аустројске роби осваја. У Цариграду нико не купује аустро-угарску робу, а и кад би ко и хтио, не би му се дало, јер радње са аустро-угарском робом чува силан свијет. Тако је исто и у Београду. У Солуну је сам младотурски одбор објавио бојкот. Сем тога бојкот је објављен кроз цијелу отоманску империју. Овим бојкотима је девиза: „Шваби је тврда глава, зато га удри по кесилер јетунјосјегднвији“. Ако се овако продужи и на даље, аустро-угарској индустрији се нема на чему завидјети.

Бугарска омладина

Руски листови доносе како је у Петрограду држан збор српских и бугарских ђака, на коме је донесена одлука, да се осуди несловенско држање Бугарске, јер је проглашењем краљевине Бугарска ушла у противсловенску политику, која је за осуду. Збор изјављује срдчане симпатије српском народу у његовој неравној борби са Аустријом, обричући, да ће радити на томе да се Бугарска што више приближи Србији, Црној Гори и Турској.

Слика из Босне

Да би се добила што јаснија слика о приликама у уређеним земаљама, Босни и Херцеговини, доносимо из једног српског листа, што налази у Босни, овај догађај:

Др Саво Љубибратић, родом из Дужи код Требиња, ишао је прије неколико дана у походе својој мајци. Када је пристигао кући, није што ни ријеч честицао ни отпочињу, а већ га је једна војничка патрола, које сада на све стране по котару крстаре, позва да мора с мјеста с њом поћи. Није помагало никакво доказивање, да је он одатле родом, да је дошао својој мајци у походе, све то није ништа врједило, јер Већел је Већел. Па не само то, него готово и сви они селаци, који су ту из Дужи и који су се случајно с њим састали, били су позатварани. Тамница је имповизирана из подрума жељезничке станице и ту у влади били су потрпани више од по дана, док није дошла нарочита комисија из Требиња да их преслуша. Кад је комисија до-

шла пребрала их је тако савјесно, да ништа није остало што не би загледали и онда је почео испит. „Шта сте говорили, зашто сте се састајали“, тако се на сваког сељака грмilo. Одговор сељака наравно није дао никаква даљег повода „уредовању“ и били су пуштени. Сад могу сељаци послати све муке и затвора, да преминуштају како је опасно данас са пријатељем се састати и с њим се поздравити.

Само један остаде

Приликом расправљања читања о процјени за спољне послове развила се у аустријској делегацији расправа и о анексији Босне и Херцеговине и док су је Словенац Шустерчић, Нијемац Опенхајмер и Хрват Бијанић поздрављали и радовали се, једини је био Чех Клофач, који је устао противу анексије.

Против изазивања Срба

Од како је проглашена анексија у Босни и Херцеговини не престају да изазивају Србе и Муслимане. Србима тзв. рипшанима владини мамелуци, који се називају Хрватима, чине свакојаке подвале, провокације и подметања не би ли им дошли главе. На жалост, и сами хрватски листови у тим земљама врше ту пандурску службу, најодвратније деуцирајући Србе. И са Муслиманима боље не стоји. Њима се не допада што су Срби и Муслимани у заједници, те не бијау средства, да замешу свађу између Срба и Муслимана, не штедећи ни мало њерску осјетљивост. У томе Хрватима иде на руку сама власт. То је позната ствар и није никаква тајна. Сам Теодор Баћанић, мађарски политичар, ту скоро се изјаснио о томе овако: „Данас босанско-херцеговачка управа под вођством одјељног предстојника ствара чисту велико-хрватску пропаганду. Ствара је и ако су Хрвати у незнатној мањини. Тиме изазивају честите Муслимане и Србе, који чине огромну већину становништва у тим покрајинама, и гоне их у крајње огорчење.“

Муслимани у Босни

Орган напредних Муслимана у анексираним земљама „Мусаваг“ доноси: „Могли су говорити што год су хтели органи хрватских странака из коалиције, али их ми нијесмо ни у колико разликовали од франковачких Фуртимашких рептила, јер смо знали, да они у питању припадности наше домовине сви мисле једнако. Но док смо тако судили о хрватској страни коалиције, ми смо напротив Србе из тог савеза држали за праве и искрене непријатеље нашег народа и домовине, према којима смо ми с наше стране галили најљепше симпатје. Али, на жалост, у томе смо се мишљењу преварили, јер видимо да и самосталци дијеле једно мишљење са осталим хрватским странкама из коалиције или боље рећи са франковцима и фуртимашима. Тако су и они са осталим хрватским странкама у коалицији, поздрављајући једнодушно најновији догађај у нашој земљи, изразили своју „патриотску“ жељу, да се наша домовина припоји „мамици“. Но ми препоручујемо како њима тако и осталим Хрватима у коалицији и изван ње, да ми Муслимани и православни нећемо никада дозволити, да се та њихова жеља оствари. Противу тога чина ћемо се борити најодлучније а нарочито ми Муслимани, који у Хрватима не можемо гледати никада својих пријатеља.“

Слободни Зидари и Срби

Као што се зна, из Србије су пошла многа изаслаништва на страну, којима је задатак да званично и приватно пораде, да заинтересују страни свијет за српску ствар. Један од тих изасланика је и познати српски државник и научник, Светозар Николајевић. Он се сада налази у Паризу, гдје је ових дана држао говор, хотећи Французе да заинтересује за српски народ. У главној ложи слободних зидара у Паризу, Николајевић је поднио реферат о приликама на Балкану и успио не само да заинтересује слободне зидаре за праведну српску ствар, него и да их придобије, да је потпомогну, те је главна ложа слободних зидара ријетила да упути апел на слободне зидаре цијелога свијета да потпомогну праведну борбу српског народа и његове оправдане аспирације.

Руси за Србе

У Русији се налази велики број Срба, који су нарочито тамо отишли, да пораде да што више заинтересују нашу моћну заштитницу за праведне српске захтјеве. Од стране Црне Горе тамо се налази Лазар Мијушковић, који је паншао на одличан пријем у свима круговима, па и код самога цара. Од стране Србије тамо се налазе професори Александар Бијелић и Милорад Павловић, као и Милан Цемовић, чиновник министарства. И сам

престолонашљедник Ђорђе налази се са својом свитом у Петрограду, гдје је свечано дочекан од свију Словена, па чак и Бугара, чији га је један студент при доласку и поздравео. Са престолонашљедником су: Никола Пашић, пуковници Маринковић и Јанковић и мајор Тодоровић. Са краљевићем Александром престолонашљедник је био код цара, који га је лично придусрио и у част његову давао дине. — Како су сви изгледи, Русија ће се заузети за праведну српску ствар.

У Русији је иначе одлично расположење за Србе.

Цар Виљем у Бечу

Њемачки цар Виљем креће се за Беч у посјету аустријском цару Франци Јосифу. Путу њемачког цара придаје се врло велика важност, јер се сматра да он иде по жељу руског цара да посредује код свог савезника за оправдане српске захтјеве како би се избјегли сви могући заплети на Балкану.

Турска се спрема

Како јављају, у Турској се живо ради на наоружању и мобилизацији. Тако су сви поданици из отоманске империје позвани одмах да се враге у отаџбину; извршена је мобилизација двије нове дивизије редифа; граница према Бугарској се појачава — у кратко у Турској се збори, да не желе да омиришу барут, али се међутим ради на томе, да га други омирише.

Разне вијести

— Адвокат Јован Б. Мандил позвао је биоградске Јевреје, да држе збор ради осуде анексије.

— Доброволци у Србији почели су већ да се обучавају у војној вјежби, те су захтевали да им се оружје подјели.

— Многи трговци аустријски у Биограду, који су бојкотовани, тражили су да пређу у српско поданство.

— Српски листови жале се како се у Аустрији отварају сва писма за Србију и из ње.

— Мостарски „Народ“ је поново почео да излази.

— Биоградски келнери донијели су одлуку, да бојкотију све бугарске и аустријске келнере у Србији.

ПОВРАТАК БРИГАДИРА

Ј. ВУКОТИЋА

С једне стране братски и сјајан дочек, који је приређен г. бригадиру Вукотићу у Биограду и осталим мјестима у Србији кроз која је пролазио, гдје је био предмет опште пажње, а с друге стране нечовјечни, брутални поступак, коме је исти био изложен на његовом путу преко аустро-угарске, подстакло је његове земљаке да га на повратку преко новопазарског санџака дочекају онако како Црногорац зна и умије, још кад су повријеђени национали осјећаји.

Већ при уласку у нашу границу, јуначко племе Васово указивало му је цијелим путем све могуће почасте, до силаска низ храбре Куче, гдје је прихваћен и испраћен истим почастима и одушевљењем.

Дочек на Смоковцу

Чим се у Подгорици сазнало да долази г. бригадир на Андријевцу, као и да његов полазак отуда за Лијену Ријеку, настало је код појединих расположење да се у Подгорици дочека онако како то додикује једном изасланику Њег. Краљев. Височанства Господару и као што је то Подгоричанима својствено у таквим и сличним приликама, — Подстакнућем пак самих власти, већ рано из јутра сакупило се неколико виђенијих грађана у кавани Голубовића на Немањиној Риви, те се онас одлучили да са неколико кола пођу у сусрет г. бригадиру до моста на Смоковцу, не чинивши даље никакве нарочите припреме. — Извјештени о поласку г. бригадира из Лијеве Ријеке, кола се окупише у један мах, те се свечана поворка упути у 10 сати из јутра на одређено мјесто. У исти мах, у колико је поворка стигла на Смоковцу, појавио се и г. бригадир г. Вукотић у засебним колима са два своја пратиоца, те се кола зауставише, а они који у истим бијаху кренуше се к њему да га поздраве и упитају за јуначко здравље.

Пришав к њиму, напријед је ступио секретар обласне управе, г. М. Рамадановић, и држећи здравцу у рукама коју бејаху са собом понијели, поздравно га је испријед свију овим ријечима:

„Дошли смо овдје, да те као изасланика нашег уваженог и витешког Господара, на повратку из братске нам Србије, поздравимо срдчним добродошлицом, знајући да нам ти отуда доносиш поздраве.“

Сваки Црногорац и сваки српски родољуб, колико се обрадовао твоме поласку у Србију, толико је непријатно био дирнут бруталним поступком, којему си био изложен, на путу за онамо, са стране аустро-угарских власти. Но Аустрији није преостало него још и то да пред цивилизованим свијетом покаже своје културегерство и своју опаку дивљачку нуд.

То треба да увиди просвијећена Европа и да прибави сатисфикацију томе и другим повријеђеним осјећајима српског народа. — Не хтејде ли, Србин ће се сам осветити; па ако буде суђено да легне у гроб, на његовом споменику остаће урезано: Овдје лежи народ, који је себе жртвовао за слободу своје потлачене браће, *на срамоту културне Европе*.

У то име: Живијело Њег. Кр. Височанство, наш узвишени Господар! Живијеле двије независне српске државе Црна Гора и Србија!

Живни и ти г. изасланиче, срдару и бригадиру, вјеснице братске слоге и љубави Срба у Србији и Црној Гори.“

Тај је говор попраћен силним клицањем, а за тим је узео ријеч г. бригадир Вукотић, послје пружене му здравнице и са неколико топлих ријечи захвалио је на указаној му части, изручивши поздраве браће из Краљевине, иза чега је настало неописано одушевљење.

Затим се поворка, послје кратког одмора, упутила поново у кола к Подгорици, узевши у првима г. бригадира.

Дочек у Подгорици

При изласку вароши, а на зачетак главног колског пута, угледане се велике масе народа са заставама, те кад се поворка приближила ступи напријед са двије заставе на челу подгоричког пјевачко друштво „Бранко“ сарадничким друштвом и осталом омладином, чинећи овашје, па се у том часу разлиже пуцава, која је одјекивала на све стране. Иза кратког поздрава, пјесмом се цијела поворка са г. бригадиром Вукотићем упутила пјешке у варош, а мало даље стајаше поређено 300—400 љака подгоричке гимназије са тробојном заставом, те се тако сријетајући мање и више групе грађана уздуж цијелог пута, а посред пушчаног јека створи таква импозантна, раније невидијена манифестација, какву Подгорица није виђала.

Одушевлени народ, који се прикупљао све више, кличаше непрестано, те се ријетка та маса упути главном улицом пут споменика, носећи тријумфално у средини г. бригадира Вукотића на рукама.

Код споменика се маса зауставила, гдје је г. бригадир са неколико топлих патриотских ријечи поздравео управитеља гимназије г. Буквић, послје чега је настало силно клицање са узвицима: „Доље с Аустријом!“

Народ је поново затим дигао г. бригадира и тако га је одио до пред хотел гдје је починуо, а ту га је поздравно говором народни посланик г. поп Крсто Поповић.

Пошто се ушло у хотел, маса је и даље остала пред хотелом, клицајући и пјевајући, те се напосок г. бригадир са прозора захвалио.

Отпочинувши у хотелу само један сат, г. бригадир се посјетиоцима није могао доста нахвалити срдчним братским пријема у Србији, те су највише примане срцу оне његове ријечи, кад говораше да овакве слоге и заједнице између двије слободне државе српске није до сад од Косова било.

Поласком из Подгорице пошла је са њим до Ријеке одабрана пратња грађана, који су сачињавали: народни посланик поп Крсто Поповић, секретар обласне управе г. Рамадановић, председник општине г. С. Марковић, управитељ гимназије г. Буквић са г. наставником Драговићем, секретар министарства унутрашњих дјела г. С. Лопичић, који се десио у Подгорици, шеф полиције г. Андрија Ненезић и племенски капетан зетски г. Н. Вулетипћ.

Дочек на Ријечи

На Ријечи су г. бригадиру такође приређене овашје, те се проламало небо од пуцава, а том приликом поздравили су га кратким бираним говорима, мјесни учитељ г. Тошкић и секретар министарства г. Лопичић, као и племеник.

Како је у пратњи г. бригадира из Србије дошао и дописник енглеског листа Форел па су и њему чињене овашје у Подгорици и на Ријечи.

Дочек на Белведерима

У суботу у вече на глас о доласку г. бригадира Вукотића још у први сумрак стала се да окупила омладина цетињска и пошто је са три заставе црногорске, српске и енглеске прошла кроз варош на челу са председником општине Јоканом Ивановићем кренула је у сусрет бригадиру.

Када су дошли на Белведере зауставили су се и пјевајући очекивали долазак бригадира Вукотића.

Пуцањом револвера још са добрског хана најављен је долазак бригадира, нашта се са Белведера захори силна пуцава.

„Живни! живни!“ захорило се када се бригадир са пратњом појавио, а када се кола његова на Белведерима зауставише, бригадира Вукотића поздравно је добродошлицом г. Петар Пејановић, судија општине, нашта се г. бригадир топло захвалио, изручујући поздрав браће из Србије, гдје је усрдно био дочекан.

Силним овацијама није било краја и пошто су испрегли кола, у којима се бригадир возио, цијела се поворка крете пут Цетиња уз пјесму и одушевљено клицање.

Дочек на Цетињу

Путем се пратиоцима придружавао силан свијет, који је бригадиру излазио на сусрет, а када су дошли код болнице, при уласку у варош, захорила се пуцава револвера и силно клицање.

Ту је бригадира Вукотића поздравео добродошлицом г. др. Секула Дрљевић, секретар министарства финансија, осуђујући државе аустријских власти, које су га варварски задржавале и правиле му сметње у путу за Србију.

Бригадир Вукотић се топло захвалио, истичући како је из Србије понио силне успомене, које се не даду изразити и, испоручујући поздрав из братске Србије, кликнуо је како склопљени савез и братство са Србијом није у стању нико више покварити.

Уз пјесму и силно клицање са заставама и свијећама, а на челу са бригадиром Вукотићем, кренули су се скупа пред Двор, гдје је изашао Књаз Господар на степенице. Простор пред Двором био је прекрићен силним свијетом. Књаз Господар био је поздрављен одушевљено, нашта је Он отпоздравно ријечима: „Добро дошао, Вукотићу!“

Бригадир Вукотић је приступио Господару и када га је Књаз Господар ословио како је на путу прошао, он је одговорио:

„Мили Господару! Дозволи ми, да Ти у присуству вјерних и оданих Ти Црногораца изручим поздрав од Узвишеног Ти брата и зета Њ. В. Краља Србије и од Твога драгог и узвишеног унука Престолонашљедника Ђорђа.“

Мили Господару! Имам да Ти кажем, да сам у братској Србији био предмет особите пажње и љубави, предсријетан ријетком предсретљивошћу. Браћа Срби гледају у Тебе као у владара, који је уложио цео свој труд и патије за добро и интересе Српства. И поред браће Срба у Краљевини, кад сам прошао кроз Турску, у којима крајевима живе такође наша браћа, замолили су ме, заједно с Муслиманима у тим крајевима, да Ти и од њих изручим поздрав, признајући такође да Твој труд и мучнички рад тежи само општем добру.

Мили Господару! Дозволи ми, да у Твом присуству изручим братски поздрав Твојим храбрим Црногорцима од стране браће из Краљевине.“

Громогласно живни и живјели проламало се, све до год се Књаз Господар није удаљио.

Одатле су се сви скупи, са бригадиром на челу, кренули пред српским посланством, гдје су приредили овашје, а када се на прозору појавио српски посланик г. Јован Јовановић, бригадир Вукотић га је поздравно, изражавајући своју радост на дочеку у Србији. Посланик г. Јовановић је на то довикнуо: „Живни Књаз Никола! Живни Његов Дом! Живни српски народ!“

Одушевљено „живни“ проламало се, те се поворка кренула пред Престолонашљедников Двор, гдје се са пратиоцима бригадир Вукотић опростио.

Одатле су пјевајући кренули руском и турском посланству, гдје су приређене велике овашје, од којих се цијело Цетиње проламало до неко доба ноћи.

Дневне новости

Пут Књагиње Милене. Данас прије подне у 9 часова Њено Кр. Височанство Књагиња Милене кренула се на пут у иностранство. Пред Двором икупили су се наши министри и великодостојници да пожеље Њеном Краљу. Височанству срећан пут. Прије поласка Њ. Кр. В. Књагиња била је са Господаром у цркви манастирској, гдје се молила Богу и цијеливала њивот св. Петра. До аутомобила испратио је Њено Краљу. Височанство Његово Краљу. Височанство Књаз Господар са члановима Кња-

жевске Породице, који су се са својом предрагом Мајком најсрдачније опростили, цијеливајући је у руку и изјављујући јој топлу жељу за срећно путовање и скори повратак у отаџбину у здрављу и задовољству. Са Њеним Краљ. Височанством путује у иностранство Њ. Височанство Књагиња Ксенија, а прати их први ађутант Њ. Кр. В. Књаза Господара, г. М. Поповић. Њено К. В. Књагиња Милена путује најприје у Бар, пошто се на Тополици мало одмори, продужиће пут у Италију и отуда у Париз ради консултације лекара. До Тополине отпратили су своју милу мајку Књаз Нашљедник и Књагиња Милица. Књаз Нашљедник сам је управљао аутомобилом.

Поздрав из Шапца. Од одбора народне одбране из Шапца у Србији Његово Краљ. Височанство Књаз Господар добио је телеграфски поздрав ове садржине:

„Из главнога мјеста будућег војног града Шапца, Одбор народне одбране округа подринскога одушевљено прихваћајући савез и братску слогу Србије и Црне Горе, коју су вјековни непријатељи српски на све могуће начине покушавали да помуте, поздравља те, витешки Књаже, као представника братске нам Црне Горе са завјетом, да ћемо у одсудноме часу сви као један поћи у свети рат, или да Српство ослободимо, или да нађемо јуначку смрт у неравној борби“.

Њ. Кр. В. Господар одговорио је на тај поздрав веома срдачно.

Долазе. Као што нам јављају из Подгорице, данас је кренула и у 4 сата по подне долази нарочита депутација Турака из Подгорице.

Извишљотине бечких листова. Неколико бечких листова, којима је на челу „Н. Сл. Преса“, надмећу се, који ће више неистина о Црној Гори и Србији протурити у свијет. Овијех дана донијели су у застопце неколико неистинитих вијести о Црној Гори. Најприје су саопштили, да се мисија нашега министра председника у Риму свршила са *коначним неуспјехом*. Дабогме, г. Титони и г. Томановић реферисали су одмах бечким листовима, шта су говорили у четири ока и шта су доконали! Послије тога саопштите исти ти бечки листови другу, још глупље смишљену, неистину. Веле, да је г. Јову Поповићу поручено из Париза, да тамо и не долази, јер га не чека никаква потпора у Паризу. Они унапријед знају, зашто је г. Поповић отпутовао у Париз и већ причу неуспјех! За тијем саопштавају чак и садржину писама, која један другоме пишу Краљ Виктор и наш Господар, као да су иста била стављена на расположење бечким листовима, ако су уопште и постојала. И, што је најљепше, саопштавају садржину тих писама онако, како Бечу годни, на име, да је Италија савјетовала Црној Гори да се не усуди ударити на њену савезницу Аустрију! Пуца Италији срце од бриге за том савезницом! У исто пријеме бечки листови извјештавају, да је српски престолонашљедник Ђорђе у Петрограду сасвијем хладно примљен, а Миловановић да није имао никаква успјеха у Берлину. Паризу и Лондону. Дакле, сав свијет иде на руку Аустрији, ако је вјеровати бечкој штампи. Али, биће да није тако, и да је то излив срдите немоћи, јер у Бечу хоће да пресвисну од муке, што праведне жеље Црне Горе и Србије наилазе на симпатије и потпору код образованага свијета.

Талијани за Црну Гору. У Милану у Италији постоји патриотско

удружење, које се зове „Отаџбина, удружење за Трст и Тријент“. Управа поменутог удружења упутила је Црногорцима овакав проглас:

Браћо Црногорцима!

Грабежљива и ненасита Аустрија својим најновијим чином отмице Босне и Херцеговине узбунила је и раздражила ваша срца.

Ваш бол још није добио онакав израз, којим би се томе њеноме непоштењу могло стати на пут.

Нека ти је част, храбри народе, који си приправан да се у највећој опасности и под најтежим пријетњама жртвујеш за слободу потлачене ти браће.

Народи, који се боре за слободу, не могу пропасти, јер се сватине морају поштовати.

Надајмо се, да ће сванути дан, кад ће Аустријанац—тлачитељ, бити протјеран из Босне и Херцеговине и у тијем земљама залепшати се застава Слободе.

Помињући имена Трста и Тријента, који од више година очекују ослобођење од јарма тиранина, шаљемо јуначкоме српскоме народу у Црној Гори и Србији наше симпатије и изјаве наше солидарности.

Дјела ће показати своје, те ће се ускоро моћи видјети растргнути ланчеви са свију потлачених.

Еирико Либман с. р.

Гарибалди Аполонио с. р.

Густав Пинкерле с. р.

Г. Петронић с. р.

Е. Рашовић с. р.

Р. Фабрис с. р.

Патриотски осјећаји. На глас, да је Црна Гора изјавила готовост да свима силама стане на браник угрожених интереса српског народа, Црногорци, расијани по цијелом свијету, не престају да се јављају својој отаџбини и да изјављују своју готовост, да стоје на расположењу својој земљи. Један од њих, Божо Марковић, поручник руске армије, обратио се свом брату Милошу и кренуо је за Црну Гору да јој се стапи на расположење. Такви су примјери многобројни.

Домаћи послови

Унапређење привреде у Црној Гори

За руковођење државних радова ради унапређења домаће привреде у Црној Гори постоји у министарству унутрашњих дјела нарочито одјељење.

По, оно одјељење пије рапље показало жељених резултата због тога, што полицијска и привредна струка није по циљу и ни по чему нијесу ни сличне а камо да еродне. Полицијска струка, ради које и постоји министарство унутрашњих дјела, вестиче се природно на првом мјесту, а привредна као споредна заостава се. Поред тога, само функционисање полицијске струке није погодно за пропаганду ради унапређења привреде. Јер то министарство (унутрашњих дјела) и ако је пуно чак и најпушчије по државу и добро народа, ипак је мало популарно ради делатног рада с којим је оно незапа са сваком породицом, ако не и поједином. Кратко свако нерадо хоће да долази у добир са онима што су над њима као надзорна власт, а још мање ко жели да са такв негиза посавује и од њих прима упуства како треба да ради на да се економски подигне. Јер му све то изгледа да није помоћ и потпора, да му то није упуство и свијет, него наредба, а наредба се прво слабо од воље врши, него увијек преко воље. — Доказ имамо у Србији! До године 1859, сву бригу за унапређење привреде водила је полиција и виста није постигла. Шта више убила је сваку вољу за рад. Год. 1859, та брига придата је министарству финансија и од тада одједном се јавља покрет за напредак привреде. Показије дужи низ година образовало је и министарство народне привреде.

По, за Црну Гору према облику државе, насељености и природној и финансијској моћи њеној пије још вријеме за овако мислостарство. — Треба дакле одјељење за народну привреду засновати у министарству финансија. (Тим прије, пошто се првоступило њеном реформисању), из ових разлога:

1. Што је Министарство финансија најпознатије, да води старање оснаженију привредних извора земљских, који су уједино и једини извори за финансије државе, како би народ неосјетно спосно дажио држави а у привредном погледу сачио се и јачао.

2. Што би се заједничком радном финансијско и привредно струке под једном управом створила могућност за смишљено пројектовање и рационално извођење државних предузећа, ради заштите и развијања домаће привреде.

3. Што би се блиском пословном везом финансијских и привредних органа, створила могућност, да финансијски стручњаци помажу приреди заштитним финансијско-фискалним предузећима за олакшавање и бољи напредак земљске производње. А привредним стручњацима било би могуће, да буду финансијској струци оцјеном земљашта, обрта, пољора зараде и артикала за пољоз. Тим би и само порезовање било убрзано а и правичније, ја који се систем примјенио.

Привредно одјељење министарства финансија требало би да има за сада ове одјеке: за пољску привреду, ветеринарство, шумарство, трговину, радност (запосеку, кућену и фабричку) и одјеке за рударство.

Ове одјеке за сада не треба дијелити за поједине стручне потребе, јер би то скупо коштало, а ствари потребе нема.

Одјеке за пољску привреду треба, да има стручне референте за ратарство (земљорадију и сточарство), за виноградаре и пољарство, за пољопривредну пагаву и хидротехнику.

Но и најбоља организација тога одјељења неће имати вриједности ако се припреме пољских унџава, пројеката и привредних запосава остани нестручним полицијским органима који су и и плаче претрпани послом својег позива. Дакле треба изабрати, да се то повјери позвапима! Поред тога треба истовремено усталинати бар једну пољопривредну школу и у свакој нахији по једно угледно државно изање, које ће народу бити као жива школа за даљи рад, а за привредни подмаздак треба заштити пратитице пољопривредне школе на слику оних у Виртембергској, које је завела нахова пољопривредна централа.

Према теренским, економским и географским приликама треба ранпоријеру изажу поклопити шумарству и увођењу ручних запосаких послова за привреднике, који се могу поред пољске привреде радити. — Ситан рад руком — тако знаци „домаћи“ — подигао је код многих народа благостање. То пак уведије су поједине државе саме: — како и којим начином изијаћу у другом чланку.

Биоград, 20. окт. 1908 г.

Данило П. Рабомак.

Најновији телеграми

(Од Бечкога Кор. Бироа)

Риза беј у Биограду

Биоград, 19. октобра. Јутрос је приспио Ахмет Риза беј. Прије подне је био код министра председника, а по подне ће га примити Краљ, а довече наставља пут за Беч.

Титони умро

Рим, 22. октобра. Титони је напрасно умро.

Српска нота

Биоград, 21. октобра. Из званичног извора јавља се да је, на саопштења која су учинили представници Енглеске, Француске, Русије и Италије а која садрже пријатељске савјете да се Србија у интересу мира уздржи од свију корака који би исти могли покварити, српска влада одговорила: да је српска влада и у пркос ожесточености народа, која је у осталом и разумљива, сачувано коректно, држање Србије, која, убјеђена у правичност велесила, очекује праведну

одлуку односно њених потраживања, наведених у ноти од 24. септ. а која је упућена велесилама.

Премјештај српске пријестонице

Биоград. — На данашњој министарској сједници, која је трајала неколико сати, одлучено је да се сазове сједница скупштинска сјутра послјије подне, на којој ће се ријешити да се пријестоница премјести у унутрашњост.

Српски деманти

Цариград, 19. окт. Српско посланство добија вијест да је Новковић дошао овдје ради закључења савеза између Црне Горе, Србије и Турске.

Војни буџет у делегацијама

Б. Пешта, 18. октобра. Послије расправе, која је трајала ово дана, аустријске делегације усвојле су редовни и ванредни буџет министарства војног.

Протест посланика

Софија, 18. октобра. На сједници Собрања Стамболиски, шеф земљорадничке групе, која броји 23 посланика, прочитао је протест у име своје групе противу проглашења Бугарске краљевином.

Турски пројект програма

Цариград, 19. окт. Одговор портин односно пројекта програма конференције достављен је данас у 4 по подне свима посланицима.

Одговор Хомјакова

Петроград, 1. окт. Предсједник Думе Хомјаков упутио је предсједнику српске Скупштине у Биограду шљедећу депешу: Приликом скорашњих догађаја добио сам многобројне телеграме. У времену тешких искушења шљећемо свима друговима у скупштини и пошиљљеоцима депеша наше братске поздраве с увјерењем да ће се успјешно ријешити међународно питање, које сада узбуђује и нас и све што је словенско и да ће се загарантовати сигурија будућност народа словенског.

Српски Престолонашљедник

Петерхоф, 18. октобра. — Цар је примио српског престонашљедника у аудијенцији, која је трајала читав сат. Пашић и Извољски нијесу присуствовали аудијенцији.

Петроград, 19. октобра. — Престолонашљедник српски примио је данас у Зимском Двору предсједника Думе, Хомјакови, и више посланика.

Петроград, 20. октобра. — Данас су били на ручку код цара престолонашљедник, краљевић, Пашић и остала свита.

Петроград, 21. октобра. — Престолонашљедник српски оставља данас Петроград. Као што се предвиђало, његово пребивање није имало званичан карактер. Пашић остаје у Петрограду. За вријеме његовог боравка престолонашљедник се могао увјерити, да званични руски кругови осјећају велику симпатију спрам Србије, и готови су да Србију морално помогну, али ће та помоћ зависити од њеног држања.

Распуст резервиста

Софија, 18. октобра. Министар војни телеграфском наредбом распустио је резервисте.

Нашем никад непрежаљеном оцу

† НИКУ ДРАГОВУ МАРТИНОВИЋУ

даваћемо годишњи парастос у суботу 25 октобра у 8 сати прије подне у Бајицама, о чему извјештавамо својту, пријатеље и познанике.

Петине, 21. октобра 1908. г.

1—1

Породица.